

Never Stop Growing!
984-01-231

1

לעולם לא תפסי להתפתח

לד' סוסים דוהרים, ויסע תמיד על דרך רחב וטוב בלי מכשול, וזהו יהיה לו לעונג יותר גדול מכל מיני תענוגים.

ואמר רבינו, שבזה נתיישב לו ביאור מאמר חז"ל הנ"ל, כי רבי בכה על איש כזה שהוא ריק ממעשים טובים, שהגם שעשה איזה מצוה גדולה שזכה על ידי זה לעולם הבא, עם כל זה למי הרגשתו אין באפשרות ליתן לו רק תענוג מעניני עולם הזה, שהוא תענוג רק בשעה אחת. זהו דיוק לשונו: קונה "עולמו" דייקא.

והוסיף רבינו לומר בזה הלשון: מצידנו לא נשארנו כפויי טובה, ופעלנו שנתגלה עין שכלו להרגיש שהוא מת, ושרק תענוג של הבל ניתן לו, ואז אחר כך השיג מקום בדיוטא נמוכה של גן עדן התחתון. עד כאן לשון קדשו.

של הרגיל באותו יעני הגולה (אות וא, ששמע מפה ראו ע"ז, ב) "בכה ים למה בכה רבי קנות עולם הבא

דא, שפעם אחת ד שביום ועש"ק נק. והיה לרבינו ש"ק. ורבינו זצ"ל אצק לכל הפחות נוגע מאוד ללבו בזה - יהנה אותו בשומעו עד כמה נמץ ביותר ליסע מחצי הדרך, נפל נו והחסידיים את על עגלה המציר וש שיוכל להנות יע עשה כדבריו, ת גם הסוס השני גלה שלא ידאוג ההסידים עבורו הבעל עגלה עד

זמן תשובה

הרה"ק רבי יששכר דוב מבעלזא זי"ע היה אומר: נקרא החודש "אלול", מלשון "ריגול", כמו שתרגם אונקלוס: שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען (במדבר יג, ב) - שלח לך גברין "ויאללון" ית ארעא... בחודש זה על האדם "לרגל" אחרי כל מעשיו ולתקנם...

Spy out your actions and fix them!

אחד מבני משפחתו של הג"ר ישראל סאלאנטר ז"ל, רבי דוד ליפקין שמו, היה רגיל לישב הרבה ב"בית המוסר" שבקובנא, ונקרא בפי כל "הפרוש". פעם כשהגיעו מתפללים רבים ב"שבת מברכין אלול", קרא להם אחרי התפילה ואמר: "היודעים אתם כיצד הגדיר רבי ישראל ז"ל את עבודת חודש אלול? משל לקטר רכבת שירד במסלול ירידה במשך אחד עשר חודשים ללא הפסקה, ויהי כעבור אחר עשר חודש החליט כי במשך חודש אחד רוצה הוא לעלות את כל הדרך שירד... כמה עמל ויגיעה דרושים לכך... זוהי עבודת חודש אלול..."

The uphill climb of life

best

מקטרגיו, כי היה ממצות שמירת דש איבד רכושו, זא למחוז חפצם יהיה פטור מכל סם טעם גן עדן לו עגלה רתומה

ר' פינקס האלו הורוויץ זצ"ל

פנים אחרי יפות קלה

כפ' [ישעיה נה, ו] אלו עשרת ימי מ"ט) ואמר ע"ז שלא ימתין אדם אלא בהיותו קרוב זול, כמו שאמרו [אלול] בראש חודש יום והוא זמן ב"ד קרוב. ויש עוד מרו [שער הכוונות, זוכה מועלת אף נגשם ביום שמניי נפתקין לממונים, ק גדול לאבינו ה ז] כי האלהים , וז"ש כי גבהו י מדרכיכם, ואמר והשלג ורמו על לות הזמן שיועיל. היא וכמו שהוא ישוב ריקם. ועוד לא. בחמשה עשר כבר היא התחלת בקהלת [יב, ב] עד ז והאור והירח אחר הגשם, כי : שאחז"ל [תענית . והירח רמו על שהלבנה מתכסה כ, וכוכבים רמו ז' ז' כוכבי לכת קריבין ע' פרים ובו העבים אחר זן תפלת הגשם שאמר הושע [ו], הוא טרף וירפאנו ם ביום השלישי ה ונרדפה לדעת יבא כגשם לנו

כמלקוש יורה ארץ, יש לרמו מ"ש לכו ונשובה פירוש המובחר הוא שיהיה התשובה מזמן ט"ו באב שהוא יום שפסקו בו מתי מדבר [תענית ל:] וזהו כי הוא טרף וירפאנו ואמר יך ויחבשנו על ימי אלול שנתרצה בו הקב"ה למשה על הרעה שחשב לעשות בעון העגל, ואמר יחיינו מיומים על שני ימים של ר"ה, ואמר ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו על יוה"כ שהקב"ה מטהר את ישראל בעשותם תשובה, ואמר על הזמנים אלו ונרדפה לדעת את ה' כשחר נכון מוצאו דקאי על עשרת ימי תשובה, שאחז"ל [יבמות מט:]: דרשו ה' בהמצאו אלו ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים, ואמר על זמן המאוחר ויבוא כגשם לנו:

ו**פרשנו** עוד בזה מ"ש דהמע"ה [תהילים קלט, טז-יח] ימ"ם יוצרו ולו אחד בהם, ולי מה יקרו רעיד אל מה עצמו ראשיהם, אספרם מחול ירבון הקיצותי ועודי עמך, פירש"י ימים יוצרו כל השנה כולה ולו אחד בהם זה יוה"כ, ואמרו ע"ז ולי מה יקרו רעיד אל דקאי על ימי אלול, ששורשו הוא כמ"ש האר"י שהם ימי ריעים וימי רצון שחודש הזה מכפר על כל השנה, **ורמו** זה במשנה [כתובות פ"ה, מ"ב] **נותנין לבתולה שנים עשר חודש, פירוש שמזל אלול הוא בתולה והיא מכפרת על שנים עשר חודש,** וכן אמרו במדרש והביאו הטור א"ח [ס"י תקפ"א] שהזקנים מקדימים מחודש אלול והקב"ה מכפר שלישי עונות בעבור תשובת הזקנים המקדימין. ופרשו בזה מ"ש הנביא [ירמיה לא, ג] אז תשמח בתולה במחול ובחורים וזקנים יחדיו, פירוש שנמחול עונותיהם בחודש אלול שהוא מזל ובתולה אפילו לבחורים בזכות הזקנים, וז"ש במחול ובחורים וזקנים יחדיו, והוא חסד הש"י שמחשב ימי אלול

כל יום שהוא י"ב שעות שעה אחת ליום והם ימי קודש המכפרים על ימי חול, והיינו אספרם מחול ירבון שימי אלול הקדושים ירבון על ימי החול של כל השנה, וזה שתקנו בסליחות לעמוד קודם היום כדי שירבו יותר מימי החול, וז"ש הקיצותי פירש"י שמקיצין מן השינה ואמר ועודי עמך שהוא לשון תוספות שע"י תוס' הלילה ירבון יותר על ימי חול:

ועוד רמו ע"ז מ"ש הנביא [ירמיה ג, כ] "בימים ההם ובעת ההיא וגו' יבוקש את עון ישראל ואיננו" ורמו מלת ההם שמספרו חמשים, על חמשים יום מן ר"ח אלול עד הושענא רבה, ואמר "בעת ההיא" מספרו כ"א, שהוא מספר הימים מן ר"ה עד אחר הושענא רבה, והנה נהגו לומר מן ר"ח אלול עד לאחר הסוכות מזמור כ"ז, ושמעתי הטעם מפני שיש בו י"ג שמות הוי' כנגד י"ג מדות המאירים באלול:

ו**נראה** לפרש כל המזמור על סדר הימים אלו שכן אמרו במדרש כפ' זו [ויק"ד כא, ג] רבנן פתרינ קרא בר"ה ויה"כ, אורי בר"ה וישעי ביו"כ וכו', לפי פשוטו מפני שר"ה הוא יום הדין שהלבנה מתכסה בו והקב"ה ברחמיו הוא מאיר לישראל, כדכתיב בישעיה ס"י ס' [יט] ולנוגה הירח לא יאיר לך והיה לך ה' לאור עולם, וישעי ביוה"כ שהוא יום רצון וישועה וקבלת התורה והמצות ולוחות שניות, רמו לדבר כי אורי וישעי מספרם תרי"ג, עוד יש רמו כי ר"ה נקרא זכרון עם מספר כפורים הוא כמספר ה' אורי וישעי ששניהם הוא תרל"ט, והוא רמו במ"ש במדרש [ויק"ד כט, א] שאמר הקב"ה לאדם הראשון סימן אתה לבניך כשם שיצאת בדימוס כך בניך יצאו בר"ה בדימוס, ורמו שמחל לו על עון עץ הדעת מספרו ג"כ תרל"ט, ה' מעוז חיי רומז על ימי החג

הנהגות אלו

דברי סליחות שמואל קצא

הנשמה לך והגוף שלך. הנשמה היא חלק אלקי ממעל. גם הגוף (אם יזדכר) אע"פ שאינו כנשמה בכ"ז הוא שלך. חוסה על עמלק. אין זה לכבודו של אומן אם הכלי שעשה הוא כלי פגום ונוח להישבר. על האומן לעשותו חזק שיהי' מסוגל לעמוד ימים רבים.

The little must watch over his creation

[here] Gen

עזרא הסופר אמר לפניך אלוקי בושתי וכו'. משל לאדם שנכשל בפשע פלילי, ונשפט לשלחו לארץ גזירה עד סוף ימיו, אשר אין עוד שום ערך לחייו. לפתע נתבשר כי הוזמן להופיע בפני המלך, ואף שידוע כי זהו פתח הצלתו, כי זה משפט המלוכה שאם יראה הגדון את פני המלך יזכה לחנינה ויפטור מגזר דינו, מכל מקום אינו מסוגל להתאזר ולעמוד נוכח פני המלך מחמת גודל הבושה, כי נעשה כ"כ שפל בעיניו והוא כעפר ואפר לא נחשב מאומה ואיד יתייצב וישא פנים אל המלך. כדברים האלה אומר עזרא הסופר אלקי בושתי ונכלמתי להרים פני אליך, והוא כלשון הכי (תהלים סט, ח) "כסתה כלימה פני", בדומה לכלי מלא שאם יוצקים בתוכו יותר מכדי קיבולו נשפך מתוכו על פני הכלי מבחוץ, כך אמר עזרא שהוא מלא בבושה וכלימה בלי גבול עד שאין בכוחו לכבוש עוד הבושה בפנימיותו ועד שנשפכת הבושה על פניו, כי עוונותינו רבו למעלה ראש, נכפף ראשי מפני הבושה. וזו כוונת מאה"כ "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם" בשעה שאתם עומדים לפני ה' אלקיכם, הרי מחמת הרגש גודל הבושה והכלימה תרגישו כי ראשיכם שבטיכם וכל איש ישראל כולכם שווין לפני ית', וע"י הרגשת בושה זו תזכו לעברך בברית ה"א ובאלתו אשר ה"א כרת עמך היום, כר"ת אותיות כתר, ע"י הרגשה זו מתהווה כתר למלך מה"מ הקב"ה גם מן כל איש ישראל אפי' הפשוטים.

Overflowing with self

Gen

בתוקפו, דוקא או השגחה מיוחדת ה שיש עליו בומנים ימי כי אם לעורר אל אביו שבשמים, באופן גלוי לעין בניירו.

בחינת הללו ישנן ש כי שכבר הספיק בעבודתו ית', אלא ו נעשה כמו יורד כי עד שאינו מוצא ודעשה מרכוש גדול טוב אינו מסתפק עם מימיו כלל טעם ית' וכיון שזוכה טמא בזה כמוצא הדיקט לבקש עוד. הבחינת האלו הן

קבו דלתיך. משל ה אשר אם צרור כי אומץ לדפוק י גם הלה ישמח ג כסא"כ אם בא ענת בהקפה אינו ריה המוכר לצאת ה אם גם האיש ז שמסוגל להרויח ינו מבין בטיב כהסס ואינו מעיז ה כדלים וכרשים יתו הלים וריקים. ל אין לנו.

אמרו חז"ל (ברכות י"ב ע"א) הכל הולך אחר החיתום. מרומז בזה על ענין התשובה. אפילו מי שחטא כל ימיו, אלא בשעה אחרונה לפני מותו חזר ושב, תשובתו מתקבלת. וכן אם בסוף השנה חזר בתשובה על מעשיו הרעים מכל ימות השנה, הריהו מתקן למפרע את כל השנה כולה. כל שכן אם שב בשבת האחרונה של השנה, שמצטרף לתשובה שלו גם כח קדושת השבת, בודאי תשובתו רצויה ומקובלת.

משל לאדם שהוא מוכה שחין מראש ועד רגליו, אשר אין שיעור לריחוק שמרחקים אותו מן המלך ופשיטא שאינו רשאי להיכנס ולעמוד לפניו, אך בכ"ז אם מזדמן שהמלך נקלע בדרך רחוקה ונאלץ להתאכסן בצל קורתו של זה המוכה שחין, בודאי לעת כזאת האיש עושה כל מה שביכולתו כדי להכשיר המעון לפי ערך כבוד המלך בדירה מפוארה וכלים נאים וכל מיני מטעמים משובחים וכיו"ב, ואף שאינו יכול להגישם הוא עצמו לפני המלך כי מוכה שחין הוא מ"מ שמחתו גדולה והכנותיו מרובות ואין קץ לאושרו שזוכה לארץ את המלך ולהנעים ישיבתו ולהפיק רצונו. כך גם כשמגיע סוף השנה וכל אדם יודע בנפשו חשבונו ומרגיש שפל מצבו וטמטום לבו, אלא הוא זוכר שביום-הדין כולם נסקרין לפני ית', ממילא צריך הוא לעשות הכנה בכל מאי דאפשר לקבל פני המלך. ואם הוא זוכה להיות לו אחרית טובה, שמתעורר לטוב אפי' בשעה אחרונה ממש, הריהו מתקן ומעלה הכל מראשית השנה ועד אחרית שנה. מהאי טעמא גם בתפלה אחרונה במנחה של ער"ה מתפללים בך עלינו ה"א את השנה הזאת וכו' כי גם אלו הרגעים האחרונים נקראין "שנה" ויתכן להעלות בהם את כל השנה מראש ועד סוף.

if follows the way
in whole life with Torah at the end
x the whole of the end
The last year of the life

Gen
Affected with bulk man lead to low Distanced from King
one travel to a distant location...
a chance to how I serve the King

היך סוף ימי חייך השנה הזאת וכו' כי גם אלו הרגעים האחרונים נקראין "שנה" ויתכן להעלות בהם את כל השנה מראש ועד סוף.

אין להחזיק אכזה שרואו כענין אלו שד' חזקתו

שפת

פרשת נצבים

אמת

שופר בראש השנה
 השתנות אבל הקול
 ישתנה. וזה הרמז
 חכמה זקן שקנה
 כמה היא בקביעות
 קול יעקב (בראשית כו,
 ישראל. וזכו לזה
 אלקיך (שמות כ, ב)
 שאינו מקבל שינוי.
 תפארת ישראל
 עלם בלי השתנות.
 יתקן גם העשייה
 מלאכים עושי דברו.
 הצריכין לתקן הכל
 יובל על שם
 פנימיות אינו מקבל
 ות והיא כח התורה
 ת' תמימה פירוש
 דאיתא⁶ אין עבירה
 משיבת נפש שכל
 כדכתיב (חושע יד, ג)
 ים ושבו כו':

[ז]

רוב אליך הדבר כו'
 כתיב (ישעיה נה, ו)
 בהיותו קרוב פירשו¹
 ובה בהמצאו בראש
 ביום הכפורים וכמו
 נמצא וקרוב כמו כן
 תורה ובלבבך שהיא
 מקומות מיוחדים
 בהם לאיש ישראל.

הערה 1.

1. כח ע"ב - רעיא מהדימנא.

ובמדרש³ הפותח והחותם בתורה מברך
 לפניו ולאחריה דאיתא⁴ קודשא בריך הוא
 ואורייתא וישראל כולו חד. וברכה
 שלפניה הוא לקשר התורה בהקב"ה.
 וברכה לאחריה לקשר כנסת ישראל
 בתורה. דאיתא⁵ כל התורה שמותיו של
 הקב"ה. והענין הוא כמו שהשם הוא להיות
 נקרא האדם על ידי שמו. כמו כן בני ישראל
 קוראין להקב"ה בכח עסק התורה. וכפי מה
 שעוסקין בתורה לשמה ומתקרבין אל
 הקב"ה כך מתגלין הארת שמותיו של
 הקב"ה:

[תרנ"ח]

בפסוק (דברים כט, ט) אתם נצבים היום. בכל
 מקום שכתוב בתורה היום הוא
 בכל יום. לעברך בברית ה' (שם יא). ואם כן
 שיש לבני ישראל קשר וברית בה' כמו
 שהוא יתברך היה הוה ויהיה כן יש לבני
 ישראל חלק באחדות והתחדשות. והם
 למעלה מן הזמן בכח זה הברית. וצריך כל
 אדם לעורר זאת ההתחדשות בכל יום בכח
 הבריתות. וזהו שכתוב (שם ל, יא) כי המצוה
 כו' אנכי מצוך היום לא נפלאת היא ממך
 כו'. פירוש זה הצייו המתחדש בכל יום אם
 כן הוא למעלה מן הזמן. מכל מקום לא
 נפלאת הוא. בפ"ך ובלבבך לעשותו (שם יד)
 הם ברית הלשון וברית המעור מאחר
 שנקראו בריתות אם כן הם למעלה מן
 הטבע כנ"ל. ובאמת על ידי כל מצוה יכולין
 להתדבק בזה השורש. אבל המצות שנקראו
 בריתות הם עיקר כחן של ישראל. לכן כתיב
 לא נפלאת הוא ממך דווקא אבל מכל
 הברואים הוא נפלא ורחוק מאחר שהם תוך
 הטבע כנ"ל. לכן יש ב' אותות בכל יום ברית
 מילה ותפילין מילה ושבת. מלה ברית
 המעור. ותפילין כח הדיבור כמו שכתב

רש"י² טוטפת מלשון (יחזקאל כא, ב) הטף אל
 דרום. וכמו שכתוב (שמות יג, ט) למען תהיה
 תורת ה' בפיך. וכן שבת סהדותא איקרי³
 ובו נפתח פיהן של ישראל בתורה וזה
 קריאת התורה בשבת. וצריכין להתחזק
 בכח השבת ומכל שכן בשבת זה שהוא
 שבת האחרון של השנה. ואיתא⁴ אלו
 משמרין בני ישראל שבת אחת או ב'
 שבתות מיד הם נגאלין ועל כל פנים בשבת
 שבסוף השנה צריכין לדבק בו. וגם בשבת
 שבתחילת השנה החדשה. דכתיב (בראשית ב,
 ג) ויברך אלקים את יום השביעי. ומצינו כי
 מי שהוא מבורך יש בו ברכה בביאה
 וביציאה כדכתיב (דברים כח, ו) ברוך אתה
 בבואך וברוך אתה בצאתך. לכן השבת
 בבואו נותן ברכה וקדושה לבני ישראל וכן
 בצאתו וזה קדוש והבדלה. וכדאיתא בזוהר
 הקדוש⁵ שיש שמחה למעלה בכניסת שבת
 ויציאת שבת, וכמו כן בשבת שבא בתחילת
 השנה, ושבת היוצא בסוף השנה-משאיר
 ברכה בכניסה ויציאה כנ"ל:

[תרנ"ט]

הקדים ברית התוכחה קודם פרשת
 התשובה. שעל ידי שקיבלו בני
 ישראל הברית ברכות וקללות לכן מובטחין
 שלבסוף ישובו בתשובה זהו שכתוב (דברים ל,
 א) והיה כי יבואו כו' והשבות. וכמו שכתוב
 ברשע שאומר בשרירות לבי אלך (שם כט, יח)
 ואינו מקבל הברית ואלה לכן ספות הרוח
 כו' (שם) שאפילו שוגג נחשב לו כמזיד. מכל
 שכן מדה טובה המרובה על ידי קבלת
 הברית וזכין לתשובה ומתהפך גם זדונות
 לשגגות. לכן מקדימין פרשת התוכחות
 קודם ראש השנה ועשרת ימי תשובה
 שבזכות קבלת הברית נזכה לתשובה:

2 רש"י שמות יג, טז ד"ח זלטוטפת.
 3 זוהר ח"ב, צ ע"א.
 4 ירושלמי תענית פ"א ה"א (ג ע"ב).
 5 עיין זוהר ח"ב, קלו ע"ב.

3 דבר ת, ב, עיין שנת תרל"ג הערה 3.
 4 עיין זוהר ח"ג, עג ע"א; שם צג ע"ב.
 5 זוהר ח"ב, קכד ע"א.
 1 ספר יצירה פ"א מ"ג.

לפי אלוהים - מצוות האלוהים
(ר' אליהו דאסיאן ז"ל)

מערכות התשובה

יש יעמוד על מקום
הנפש, ואינו יכול
לכיל, ובודאי ילמוד
- ק"ו הרוח - שזה
זה הנפש במחשבתו

די הגאווה, שאם לא
לעקור.

וכי לא היה אדם
ל בני שבטו לעמוד
לו (פסוק כ"ה):
ה אתה עכור - ואי
הקלים! אלא מאי?
זדה בעצמו ואמר:

אדם גבור בתורה!
הוא ובניו, ונעשה
סוף! כי אם חמדת
כאד - נופל לכאר

פרשת חוקת כתוב
בריתי יצחק וגו',
כ יש להתבונן: מהו
כ ולא תוכחה!

ינם חרדים אל דבר
יבעים על בן שגולד
י אצל זה - הנסיון

קביעת מקום לתפלה

שצא

גדול בהרבה מזה! וכן יש חילוק בין נמצא בסביבה עכורה - ובין נמצא בסביבה
ומקום טהור וקדוש, וכן יש חילוק אם נמצא בחו"ל - שאויר חו"ל טמא, או שנמצא
באויר של ארץ הקדושה - דאוירא דא"י מחכים, והארץ קדושה, כדכתיב (דברים
י"א, י"ב): "ארץ אשר עיני ד' אלקיך בה מראשית השנה עד אחרית שנה".

לכן אומר השל"ה הקדוש, דהאי "וזכרתי את בריתי וגו'" - שייך להתוכחה, דכיון
שיש לכם אבות כאלו - אברהם יצחק ויעקב, וגם הארץ אזכור - שאתם נמצאים
בארץ קדושה כזו אשר עיני ד' אלקיך בה, שזה לא אויר חו"ל, שהאויר של חו"ל
מטמא, אבל אתה יושב בארץ קדושה כזו ואתה חוטא בה - העונש יותר גדול, ולכן
שייך זה לתוכחה! כך מפרש השל"ה.

והנה, ודאי דבריו אמת, אבל מה שאומר דהאי וזכרתי הוא תוכחה ופורעניות -
מקשים עליו דהא אחז"ל (ר"ה ל"ד, ע"ב): "אמר הקב"ה: 'אמרו לפני בר"ה מלכיות
וכו', וזכרונות - כדי שיעלו זכרונם לפני לטובה", ובזכרונות - הרי מזכירים פסוק
זה של "וזכרתי את בריתי וגו'", ואם זכרון זה הוא של פורעניות - האין מזכירים
פסוק זה בזכרונות במוסף? הא אין מזכירין זכרון של פורעניות! אלא יש בזה ענין
עמוק, אבל כעת אין פנאי, ונניח זה לעת אחרת.

כבוד השבת

והנה, מחר יש לנו ערב שבת האחרון של שנת תשי"ח, ושבת האחרון של
תשי"ח, וידוע משאחז"ל שאם בא לו לאדם אַרְיָך נכבד - עושים סעודה לכבודו עם
בשר ודגים, אבל כשהאורח שוהה שנה שלימה אצל מארחו - ודאי אינו עושה לו
כל יום סעודה עם בשר, והרי הוא נותן לו לאכול גם קטניות, אבל כשמגיע עת
הפרידה שהאורח נוסע - עושים לו שוב סעודה גדולה...

וכן לגבי שבת זה האחרון של תשי"ח, אם אמנם לא כבדנו כל שבתות השנה
כראוי - אבל לפחות שבת זה האחרון שיוצא ונפרד מאתנו צריך לכבדו ביותר,
ונעשה כמו שעשינו בשנה שעברה - לקבל את השבת שעה קודם תפלת קבלת שבת
בעסק התורה כל הישיבה, ולהתפלל בכוונה יותר גדולה, היינו לא כוונות ע"ד הנסתר
- אלא לכוון פירוש המלות היטב, ולאכול מאכלי השבת לכבוד שבת.

הנה ההלכה הוא לכבד את השבת במאכלים טובים במאכל ובמשתה ובכסות
נקיה, ויש להתבונן: אם כל כוונתנו תהיה לאכול מאכלים טעימים לכבוד שבת, הא

כ' צדוק הכהן אהרן י"ז

צדיק

פרי

וילך ושבת תשובה

צדיק

רעט

נראה. וזהו השרש של קדושה ראש השנה בחינת השפעת האיתא בתוספות על אמרם אילך לא מצינו אלול מעובר שעלה עזרא מבבל שנאמר כדוע שמעזרא היה התחלת גדולה שהיו שרש התגלות ולזה היה אז הרשימה של פה על ידי יום ב' דראש ל ימי הבית שני היה רק יום פיראית החדש עד לאחר ו אילך גזרו ותקנו לעשות תיטסה בחינת תורה שבעל למידי שמאי והלל שהיה ים ואלו ואלו דברי אלוהים זה שבעל פה שממנה נובע ירות ולכן נקבעו גם כן כל ראש השנה עד לדורת לרמוז זה:

ואחרון חביב איזה מילין מכת"ק. ואם שלא נגמר. מפני חיבת הקודש דפסנוה ולא עזבנוה. [כט] בסיום ברכת שופרות כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה וכו' ברוך אתה ה' שומע קול תרועת וכו'. משמע דהעיקר הוא שהקודש ברוך הוא ישמע קול השופר וכמו שכתב גם כן בזהר פרשת אמור בסוד התקיעות ובכמה דוכתי. וכן בירושלמי דהשטן מתערבב דבהיל וכו'. ולכאורה לפי זה היה די המצוה לתקוע לבד והרי עיקר המצוה הוא השמיעה ומברכין לשמוע קול שופר שכל אחד צריך שישמע הקול ולא לתקוע. ויש לומר שהוא כטעם ה' צלך שכשהאדם שומע גם השם יתברך

שומע וגם על כל המצות נאמר והלכת בדרכיו כי כולם דרכיו של השם יתברך וכמו שאמר בבראשית רבה דהקדוש ברוך הוא מקיים כל המצות (וכמו שאמרו בגמרא דהקדוש ברוך הוא מתפלל ומניח תפילין) דהם חוקי הנהגתו דעל כן על ידי התורה נברא העולם. ובמצות שבת מפורש בכתוב דבו שבת וינח ועל כן ציוה גם לישראל כן וכמו שאמרו בתנחומא בראשית ונחו ביה כי היכי דנחי ביה אנא וכן הוא בכל המצות ועל כן אמרו הכל בפני שכינה כקוף בפני אדם שהקוף עושה כל מה שהאדם עושה:

נגמר ראש השנה בס"ד

פרשת וילך ושבת תשובה

[א] וילך

משה וידבר וגו'. הנה לא מצינו לשון כזה בכל התורה. וגם בזהר הקדוש הקשה לאן הלך? אך הענין על פי שאמרו (שבת קנ"ב.) על פסוק "כי הולך האדם אל בית עולמו" מלמד שכל צדיק וצדיק נותנין לו מדור וכו'. והיינו שכל צדיק יש לו עולם בפני עצמו (וכ"כ במ"ד פקודי פ' ג"ב עולם בעצמו) וזהו תכליתו בעולם הזה וכל ימי האדם בעולם הזה נקרא הולך. וזה ההבדל בין מלאך לאדם כמו שנאמר ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה דמלאך נקרא עומד שעומד תמיד במדרגה אחת, מה שאין כן האדם צריך להיות הולך במעלה תמיד ממדרגה למדרגה עד שמשלים עצמו ומגיע אל בית עולמו. וזה שאמר וילך משה דמשה רבינו ע"ה היה הולך תמיד במעלה ממדרגה למדרגה וההליכה אחרונה שנאמר בפרשה זו היה עד שבא אל מדרגה זו שאמר לא אוכל עוד לצאת ולבא, היינו דכל שלא יוכל עוד לצאת לנפול ממדרגתו

על ידי זה לא יוכל לבוא עוד למדרגה למעלה הימנו גם כן. וכמו שנאמר כי שבע יפול צדיק וקם, היינו על דרך שאמרו (מכות ז'): בירידה שהוא צורך עליה, והיינו שעל ידי הירידה חס ושלום על ידי זה מתגבר עוד בחילא יתיר. וזהו כי שבע יפול צדיק על ידי זה וקם ואף אז הוא גם כן נקרא הולך כיון שהוא צורך עליה. אבל כל שלא יוכל לצאת עוד לא יוכל לבוא גם כן - וזה מדרגה האחרונה. וזה שאמר כאן וילך משה שכאן נכתב ההליכה האחרונה, וכל הפרשיות מכאן עד סוף התורה שנאמרו היו ביום זה על ידי ההליכה האחרונה. וכן צריך כל אדם להיות הולך תמיד כנ"ל:

[ב] וילך

משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל. במדרש תנחומא פרשה זו זה שאמר הכתוב הלא כתבתי לך שלשים במעצות ודעת מעצות עולה תר"ו ושבע מצות בני נח תר"ג. להבין שייכות פסוק זה והרמו

זקים של מלכיות זכרונות ת שנוכר בכל אחד פסוקים ים הם מדברים מג' ענינים. וזה רובם ככולם מדברים הנות ושופרות של העבר. לתורות לנו דרכיו יתברך. ים של המלכיות זכרונות דמוים על לעתיד לבא כי שעתיד להיות. ופסוקי ת זכרונות שופרות המה דהנהגה של ההווה. והמה השתלשלות הקדושה של יד. ובוה יתורץ קושית ים פסוקי כתובים קודם הוא הסדר מתחלה ההווה וסדרו על השם הוי"ה ברוך היה הווה ויהיה:

ה' יצחק קאלב קאלב - ספר "המסירות"

רחמי האב

סג

מן צדיקים אל תאבו ואל תשמעו להם. חלילה לומר דוקא רבו הוא צדיק גמור ותו לא. **ושמעתי** מרבינו הגאון הקדוש → רבינו חיים מצאנז * שאמר פעם אחד בסוכה, אם אשמע מאחד מאנשיי, שיאמר שדוקא רבו הוא הצדיק ותו לא אעברנו משרשו, כי יש הרבה עבדים למלך הכבוד, ואלו היה שלום בין הצדיקים וחסידים כבר היה כן דוד בא, ולמה יפסול אחד עבודת חבירו ויקפיז אם אחד מחסידיו נוסע אל צדיק אחר. **

ושמעתי כי פעם אחד בא הצדיק ר' דוד זלאטעס לקבל פני אור עולם רבינו מאיר מפרמישלאן, ושאל את ר'

* המחבר נסע הרבה להרב הגאון והקדוש בעל דברי חיים מצאנז וכתו יגן עלינו, וזה היה דרכו בכל שנה ליסע לצאנז על ימים נוראים משבת שלפני סליחות עד אחרי הימים הנוראים, והדברי חיים לא זו מחבבו, וסיפור תלמידו מר"ה אהרן פרידמן מסינוט כי הוא היה עמו פעם אחת בצאנז, וכאשר בא אל הקדוש פנימה היה רבינו הקדוש דבוק בשרעפי כנודע דרכו בקודש, וכאשר הריגש שהמחבר הוא אצלו, עמד ממקומו מלא קומתו, ואמר בלשון חיבה, ברוך הבא ר' יעקב דיין וכיבדו עד למאוד גם אצל השלחן, וכן כשבאו אנשים מחוסט לצאנז שלח הרב הקדוש דרישת שלום בשביל מאן יעקב.

** מובא בספרו קרבן העני על התורה פירתת יתרו (יח, כא) ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל וכו' שרי אלפים וכו' ופירוש רש"י תחזה ברוח הקודש. וצריך להבין מאי רוח הקודש היה צריך לזה. ויש לומר דלא שמו שר האלף רק מי שהיה לו נשמה כוללת מאלף אנשים, כמו משה רבינו עליו השלום היה נשמה כוללת מסי ריבוא, ולכן כל אותן אלף אנשים שהיה שורשם משרש נשמתו היה הוא הממונה עליהם, וכן שרי מאות ושרי עשרות. וכן כך בזמננו מי שנוסע באמת לצדיק אחד תדיר מסתמא יש לו שורש נשמתו שם, ומכאן תוכחה לאותן השוטחים המקפידים למי שאינו נוסע דוקא לרובם אף שנוסע לצדיק אחר כי מסתמא אין שורש נשמתו שם עד כאן לשונו.

סב

רחמי האב

ויחי (דף רלז ע"א) חסידים מסיטרא דימינא, צדיקים מסיטרא דשמאלא. [חסידים הם מצד ימין, צדיקים הם מצד שמאל], והלואי שנהיה במדרגת ערליכר יוד, (והרב הקדוש מה"ר יצחק אייזיק אבדק"ק קאלב שהיה אחד מגדולי הצדיקים המפורסמים ורבינו הקדוש מלובלין השתבח עמו תמיד, צוה קודם פטירתו שלא לחקוק על המצבה שלו שום תואר רק הוא היה ערליכר יהודי ולמדן על הוף, וכן עשו).

גם הובא בספרי מוסר (ספר חסידים אות י) כי שם חסיד הוא מלשון בושיה, כי על חסידה מתרגמינן (ויקרא י"א, יט.) חוריתא, ודרך הביישן אזיל סומקא ואתי חיורא, ולא כהרבה מחסידי זמננו בעונותינו הרבים רוצים לקרב את הגאולה ומקיימין מאמר הגמרא (סוטה מ"ט ע"ב) בעקבות משיחא חוצפא יסגי, הרחמן הוא יציל אתכם מהם ומהמוניהם לא כאלה חפץ ה' לא כל הרוצה ליטול את השם יטול, לפנים זאת בישראל מעט היו המקבילים פני צדיק אבל היו כאמת. גם המתנגדים היה יראי ה', וחשבו שזה כבוד שמים ועכשיו בעונותינו הרבים אכשר דרא ורובם מקבילים פני הצדיק אך ה' יודע מי ומי ההולכים. יש כת הנקראים חבוא והם ידועים ויש ביניהם מופלגי תורה ובעלי מעשים. בניי למען ה' תתרחקו מהם אל תלכו בדרך אתם כי סכנה גדולה היא, ואף אם יביאו לכם ראיות מן התורה ומן סיפורי מעשיות העולם הבא צדיק גמור הוא, אבל לא חסיד.

היא ביותר שיהיו עובדין מאהבה, ואפילו הכי העובד כדי שיזכה לחיי העולם הבא צדיק גמור הוא, אבל לא חסיד.

וכן רבינו יונה על אבות (פרק ב משנה ה) ולא עם הארץ חסיד, מפרש רבינו יונה ויוכל להיות צדיק וכו', אך אל מעלות החסידות לא יוכל להשיג כי אם גדול בתורה.

רחמי האב

דוד מה מדה טובה למדת מהצדיק מבעל, והשיב למדתי ממנו מדת לב טוב כי היה נוח לבריות מאוד, ואחז ר' מאיר את עצמו בראשו והקפיד ואמר וכי מאיר לא טוב הוא, והשיב ר' דוד אל יחר בעיני אדוני כי אצלי הוא מוסכם כי כל צדיק הוא מסכת בפני עצמו, במסכת ברכות אני לומד הלכות ברכות ובמסכת שבת עניני שבת ואין זה דומה לזה, ואין מסכת שבת מקפדת כשולמוזין מסכת ברכות, ויש מי שלומד מסכת אחד בעיון גדול יורד לעומק ומסכתא אחד לומד שיעור פשוט, כן הדבר-אצל צדיק אחד נוסע ומקשר עצמו בו בקשר של קיימא, ואצל צדיק אחר נוסע ללמוד ממנו איזה מדה ולראות הנהגותיו ולהסתכל בצורתו, כי הסתכלות בפני הצדיק תועלת גדולה לנשמה וכמו שאמרו (מגילה כח ע"א) אסור להסתכל בצלם דמות אדם רשע, כן להיפך מדה טובה מרובה ומצוה להסתכל בפני הצדיק, על כן אין להקפיד אם איש אחד מאנשיו נוסע לפעמים לצדיק אחר ומי לנו גדול מאבי הנביאים שאמר (במדבר י"א. כט) "המקנא אתה לי ומי יתן כל עם ה' נביאים כי יתן ה' את רוחו עליהם", רוחו דייקא לאפוקי מהני שהם מקליפת נוגה רחמנא ליצלן.

אתם בניי כל אחד אשר יקבלו עליהם יראי ה' לרב ולצדיק תהיו כפופים תחת רגליו, ואם יהיה אחד אשר עושה ענינים תמוהים ואין לבכם נמשך אחריו אין אתם מחוייבים לילך אצלו אך חלילה להוציא עתק מפה ולהרהר אחריו, זה דומה למטיל מום בקדשים, מה לכם לצרה זאת לדבר לשון הרע ולצנות, אין הדבר מוטל עליכם, יראה כל אחד חסרונות עצמו. ואל תדמו בנפשיכם כי זה שמאמין בצדיקי הדור יחשב פתי יאמין לכל דבר, כי מוטב שיהיה שוטה כל ימיו

רחמי האב

ואל יחשב רשע שעה אחת לפני המקום, כי זה שאינו מאמין רק מה שרואה בעיניו ומבין בדעתו, הוא אפיקורוס, וסוף שיכפור גם במצות השם, והא ראייה שמשה רבינו עליו השלום שאמר (שמות ד' א) "והן לא יאמינו לי" קיבל עונש על זה, כי ישראל מאמינים בני מאמינים כדאמר ליה קודשא בריך הוא (שבת צז, ע"א).

אתם בניי תתנהגו כדרך החסידים, את הטוב מהם תקבלו ואת הדברים התמוהים זרו הלאה, אין רצון השם יתברך דוקא לרקד על השולחנות, וכן שמעתי רמו על זה בשם רבינו שמעון מיערסלאב "ולא תעלה במעלות על מזבחי" וכר' (שמות כ' כ"ג), ופירוש על מזבחי היינו השולחן שאמרו חז"ל (הגיגה כו ע"א מנחות צז ע"א) שולחן במקום מזבח. גם אין חיוב להיות מן החטפנים כבר אמרו (קידושין נג ע"א) בלחם הפנים הגורגנים חוטפים והצועעין מושכין את ידיהם, תהיו מן הצנועין "ואת צנועים חכמה" כתיב, (משלי י"א ב').

גם לעשות תנועות משונות דוקא בתוך התפלה גם כן אין חיוב, כל אחד עושה כפי שורש נשמתו, וכבר מוזכרים אנחנו בזה כמובא בספר נועם אלימלך (סוף פרשת אמור) על פסוק "כל מלאכת עבודה לא תעשו", וחלילה לזוז אפילו זיז כל שהוא מלימוד גמרא ופוסקים, ואם כי נמצאו בזמנינו צדיקים עמודי עולם שנראה לפי ראות עינינו שלומדים מעט, דרך עבודתם שגבה ממנו ואין מביאין ראייה מן מלאכים, ועיקר הכל תתפללו תמיד להשם יתברך שיורה לכם דרך האמיתי בענין עבודתו, כי דרכים רבים יש בזה והרבה פעמים אדם מתכוון לטוב והוא נענש וראיה מיהושע בן נון (עירובין

פרשת וילך

← *וילך משה. מאי וילך? לאן הלך? אלא וילך

כגופא בלא דרועא כד"א וילכו בלא כח לפני רודף דהא מית אהרן דרועא ימינא ובעא לאסתלקא גופא. זוהר וילך. או ו"ל וילך לשון מיתא כמו כי הולך אדם אל בית עולמו. או ונערוהיב הולכות. פי' שהגיע יום מיתתו. או ו"ל ע"ד שפי' לעיל שהוכיח את ישראל אחס נלצים שטומדים צמדריגה אחת בעיד הכתוב על משה שאף ציוס מיתתו הי' צמדריגה הולך:

הוא אומר עליו בלשון יחיד

*הן קרבו ימך למות. כל מי שנאמר בו קריבה למות לא הגיע לימי אבותיו שעמרם חי קל"ז שנה ומשה ק"כ כדפי' רש"י צפי ויחי:

*איתא צמדרש דיבושע לא רצה לגלות למשה רבו מה שנאמר לו מפי הגבורה שגם הוא לא גילה לו והדבר מוקשה. ואפשר לומר כדאיתא צגמרא ומדרש דלכך אמרו למשה לאמור"ר כי לאמור ר"ת לך אמור דלולא קן אסור לגלות ולכך ציבושע שלא אמרו לו לאמור אסור לגלות:

הלא על כי אין אלהי בקרבי מלאוני הרעות האלה. פי' ע"פ המצואר צבי מוסר ע"פ ועשו לי מקדש ושכנתי בחוכם שכל אדם

לריך להכין את עלמנו להיות משכן שכינה ואילו ילייר האדם צנפשו כי משכן שכינה צתוכו צוודחי לא יחעא כי מי ימרוד צפני המלך ולז"א כי אין אלהי בקרבי פי' שאין ציתי נקי למשכן שכינה ע"כ מלאוני וכו':

עזר"ל עפ"י המצואר צבי"ק כי מתחלת הצריחה הי' משכן שכינה צתחתונים ואז הי' הכל צשפע גדול ועל ידי חעא התחתונים נסתלקה ואח"כ הורידוה הצדיקים ממדריגה למדריגה עד שלמה שאז היתה משכן שכינה צתחתונים לגמרי והיתה הלצנה צשלימות והשפע רב אין כסף נחש צימי שלמה וישבו איש תחת גפנו וכו' אזל אחר החורבן נסתלקה השכינה לז"א הלא על כי אין אלקי בקרבי לכך מלאוני הרעות האלה כי נתמעט השפע וירד לצרות נצברים:

והמקף פי' רש"י למה צאו כדי ליתן שכר למציאיהם. הדבר לריך פי' ונראה דצא לרמוז לנו מה שאמרו חז"ל (אצות פ"ב מכ"ג) לפום לערא אגרא כי אינו דומה שכר העשיר הנותן דינר צעד אחרוג לשכר העני הנותן דינר צעד אחרוג ע"כ גם זה הנושא חינוק על כחיפו ועולה לירושלים טירחחו מרובה לכן גם שכרו מרובה:

לראש השנה

וכתב המ"ה צשם האר"י דאחר חלות מותו שכבר נתעבר המלך ע"י התקיעות. נראה פי' הדברים צפניית ע"ד סוד השינה

בא"ח סי' תקפ"ג צרמ"ה איתא נוהגים שלא לישן צר"ה וכתב טעו"ז דאיתא צירושלמי מאן דמיך צריש שחא דמיך מזלי

צמדות : מעוררים לישן כי דלעילא פעמים

*בר"ד תקעו וחזרו ונכאורה ידע זאי חוקטין משה לי חוקטין ד' אמ לעקור המזרחי לגזור של שיר ותי כח ציד נכו דבו חכמים : לא ציות יתקן כלי כל התחצי עלינו השם שואלים מא' אני ואהם ר"ה הך רי ומכ"ש שאע ולערצו אוב צתום' צש צ' פעמים דאילו הי' צ' מוס

ר' אריכי יהודה אלכרי 836
(מגיד) תלמידי יוסף חכמי אלכרי
אחיו חסידיו אור

יהודה מלחמות וילך יהודה שצו

לעפר הארץ ולחול הים. כי
ועפר הארץ, שהם מחוקי
אל תלויים בקיום התורה
יאה, שהם צריכים לבחור

וילך

וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל

בכלי יקר עמד על הלשון וילך, מה ענין הליכה זו. וכן עמד על אומרו וידבר את הדברים האלה, מה היו הדברים האלה, שהרי בפסוק הבא נאמר שוב ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה וגו', מכלל שכאן דיבר דברים אחרים. ויתבאר ע"פ מאמר החידושי הרי"ם (מונח נספ"א לך לך מל"ז וכליקוט), שפירש את דברי המדרש (מנחם לך 6) עה"פ ויאמר ה' אל אברם לך לך, אסור לקבל עול מלכות שמים כשהוא מהלך, אלא יעמוד במקום אחד וכו' ויקרא שמע ישראל וכו', כשמתחיל ואהבת רצה מהלך רצה עומד. וצ"ב מה ענין הלכה זו לפרשת לך לך. ומבאר הרי"ם זצ"ל, שהמדרש מקשה, איך נצטוו אברהם אבינו "לך לך", והרי זו היתה לו המצוה הראשונה, שהיא קבלת עול מלכות שמים שלו, ואסור לקבל עול מלכות שמים כשהוא מהלך. ומשיב המדרש, שאברהם אבינו כבר היה אז בדרגת ואהבת, כמשיג אברהם אוהבי, וכשאוחזים בואהבת כבר יכולים גם להלך.

שבראתי לשמש אתכם,
ההתאוה והכבוד, ורודף
שמדמה בנפשו שיש בידו
יהם ולא יתאוה להשיגם.
ולילה, קור וחום, גשמים
דעת יודע שזה לא תלוי בו
וכונת האדם את היכולת
בציאות לרצונו ולנוחיותו.
ם נדמה לו שהוא כן יכול
מציאות החיים שלו כפי
יהיהו בחפצו לשנות את
בכוחותיו, הרי האמת היא
ור בשמים וארץ לא יוכלו
בנינים, ומה לו לבלות את
השמים והארץ שלא שינו
ע כלל לשנות את מדתם
שנות את המדה שקצבו לו
ם שלום ומתוקנים, חיים

ועפ"ז י"ל את הכתוב וילך משה וידבר את הדברים האלה, שלפני הסתלקותו של משה רבינו ע"ה באה התורה הק' להודיע את תוקף מדרגת אהבת ה' שלו. כי משה רבינו היה מדבר תמיד לישראל "את הדברים האלה", המה דברי התורה הקדושה, והיתה שכינה מדברת מתוך גרונו (זח"ג נכב. נדע"א מהימנה), שאין לך קבלת עול מלכות שמים גדולה מזו, ובכל זאת וילך משה וידבר את הדברים האלה, במצב של הליכה. כי מאחר שהגיע לדרגת ואהבת, רצה מהלך רצה עומד. ומיושבת נמי הערת הכלי יקר מה הם "הדברים האלה", המה כלל דברי התורה שהיה מדבר תמיד אל בני ישראל.

***

ועוד י"ל אומרו וילך משה. ע"פ משי"ב החתם סופר (מונח משה) בפרשתנו, עה"פ הנך שוכב עם אבותיך וקם, שהמלאכים נקראים עומדים, אבל האדם נקרא מהלך מפני שמהלך ממדרגה למדרגה. אך כל זה הוא בחיי האדם, אבל משמת הוא מפסיק להלך ונעשה עומד. אולם מי שזיכה את הרבים וזכות הרבים תלוי בו, הוא גם לאחר פטירתו מהלך מחיל אל חיל. ועפ"ז מפרש מה שאמר הקב"ה למשה הנך שוכב עם אבותיך וקם, שמי לנו גדול ממשה שזכה וזיכה את הרבים, על כן אף לאחר פטירתו יהיה בדרגת וקם. וי"ל שמהאי טעמא הפרשה מתחילה ב"וילך משה", כי בפרשה זו כבר מתחיל ענין הסתלקותו של משה, כדכ' (נח"י) ויאמר ה' אל משה הן קרבו ימיך למות, ומשום כך מדגיש הכתוב וילך משה, שמשם רבינו אשר זכה וזיכה את הרבים נשאר תמיד בדרגת הולך גם לאחר פטירתו.

Why is this said in the end?

can vs. קו"ם

can a life after is passing

ר' ישראל יצחק - אצטור הסקן לזוטאקא ז"ע

צחק   שמזעט   האזינו   יצחק   קסא

האזינו

Can easily be identified as angel may

[א] כי לא כצורנו צורם וגו'. פירוש זו היא עדות נכונה על ישראל שהם עם ה', כי לא צורת ישראל כצורת הגויים²⁷³, אם יעמוד האיש הישראלי בין אלפי גויים יכירו בו שהוא בן ישראל²⁷⁴.

A Jew has a different nature

ושע כשהי' הדבור הי מה מדבר עמך, וזאמר מאה מיתות אחת וכו'.

ו מה שאמר כן והי' הדבור נגלה ו מדבר עמך. אכן יכ ממאמר השי"ת ור כן²⁷¹.

וזאת הברכה

[א] וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים את בני ישראל לפני מותו. וברש"י, לפני מותו - סמוך למיתתו שאם לא עכשיו אימתי. הנה בכל התורה לא מצינו שיקרא משה איש האלקים רק כאן. כי משה רבינו הי' תמיד חושק מאד באהבתו לברך את ישראל, אבל כיון שהי' מוסיף והולך ומתעלה בצדקו

blessed is close to his death

kept growing in his holiness. Wanted to give the best possible ברכה

כי כל קהל ישראל וזאת עד תמם. כי כל קהל ישראל יזכרו²⁷².

Once he reached the level of "איש האלקים", his angelic level could not be surpassed. He knew his end was near

אכן כשבא למדריגת "איש האלקים" היינו שנעשה כמו מלאך בבחי' עומד²⁷⁶, וזכר יצחק שהוא סמוך למוצא אלוקים לא עזב אלוקים אומות אלא ברכם.

והדברים עמוקים, בנקודה זו, ברם נזכיר ל: עה"פ ואנכי הסתר וס קינד וואס בעהאלט ל לויט דעם קול וואס שי"ת שרייט איך האב ביל התעורר אצלו עד נמי תסיא, ובישישים קללה"ה המגיד הגדול

273. וע"ד אין צור כאלקינו (שי"א, ב א) - אין צייר כאלקינו (ברכות י).
274. כתבי רנ"ג וינטרוב ז"ל. וראה דברים מקבילים לעיל פרשת משפטים מאמר א', והדברים משלימים זה לזה.
275. תיבות אלו "עזר... רגע" מכתבי רמ"צ קאליש ז"ל, מפי זקינו הרה"ק ר' שמעון שלו מאמשינאו וצ"ל שאמר שכמדומה שכן הי' לשון רבינו.
276. כידוע מספח"ק עה"פ (זכריה ג ז) ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, שהמלאכים נקראים עומדים שבהדרגא שבה נבראו הם עומדים תמיד, אבל בני"ה המה מהלכים שיכולים להוסיף ולילך מדרגא לדרגא. וכאשר בא עת מיתתו ושוב אינו יכול להוסיף עוד, אזי נעשה בחי' עומד בבחי' מלאך.

בונים זי"ע].
עניני תפילה אות א'.

אשר לא כתובה בתורה זו מיתת תלמיד חכם [כך הלשון במדרש], וביאר על פי משל, שהיו למלך שרים ועבדים, ופעם אחד חטאו למלך אחד מהשרים ואחד מעבדיו, וציוה להכות להשר דרך כבוד, ולעבד שלא בכבוד, לימים שמע המלך שזה השר מתגאה בזה שנלקה דרך כבוד, ואמר להעבד שאני חשוב ממך, אז ציוה המלך להלקותו כמו לעבד, ובוה יובן, דנודע כי על ידי הכאתו בשפתיו במוסר ותוכחה, נקרא מוסר אל המדה רעה של התלמיד חכם, שמצוי בהם הגאווה, וזהו שכתוב מכה אשר לא כתובה בתורה, שיהיה ההכאה בלא פסוקי תורה רק ז' יאמר לו מפורש, דאם לא כן, אלא יאמר לו דרך כבוד, להלביש המוסר בפסוקי התורה והלכותיו, אם כן יהיה זה סיבה להתגאות יותר, לכך מכה אשר לא כתובה זו מיתת תלמיד חכם, שיוורד ממדרגתו ח' שזה נקרא לו מיתה, וזהו על ידי מכה אשר לא כתובה בתורה ודברי פי חכם חן: [תולדות יעקב יוסף פרשת קדושים דף ק"ה ע"ב, ודף ק"ז ע"ג, וסוף פרשת פינחס דף קע"ב ע"א]

ט. והיו חייד תלויים לך מנגד וגו', שמעתי אומרים בשם הישיש והחסיד הריב"ש ז"ל, על פסוק והיו חייד תלויים לך מנגד ופחדת לילה ויומם ולא תאמין בחייד, כי לעולם צריך האדם שימצא בעבודתו להשם יתברך איזה חסרון, או שימצא איזה פנייה, אפילו דקה מן הדקה מאוד, או שלא עשה כתיקונו באהבה ויראה כדקא יאות, ואז כשעובד אחר כך את השם יתברך, במצוה הזאת, יהיה נזהר שיעשה אותה ביראה ואהבה, יותר ממה שעשה בתחלה, ושלא ימצא אפילו פנייה דקה בעבודתו להשם יתברך שמו, ואחר כך יחפש יותר וימצא עוד איזה חסרון אפילו בעבודה זו, כי יכיר גדולתו יתברך שמו יותר, ויבין, שהאהבה והיראה הזו, עדיין לא יצא בה ידי חובתו, כי צריך עוד ליראה יתירה, ואז יכיר גדולת הבורא יותר, ויבין שגם היראה והאהבה הזו לא היתה כדבעי, וימצא גם בעבודה זו איזה פנייה דקה יותר, שלא היה מבין בתחלה על פנייה זו וכעת יבין יותר, וידקדק בעצמו שיעשה בזהירות יתירה, שתהיה זכה וברורה מכל סיג, ונמצא שעל ידי זה ילך ממעלה למעלה כל ימי חייו, כי על ידי זה

מקור מים חיים

רק על ידי שמחתם לבד, ומכאן נראה, איך שצריך אדם לבטוח בהשם יתברך, ולשמוח תמיד בשמחה של מצוה, אף בעת צרה ח"ו הבאה על האדם, יוכל לפעול ישועתו כשהוא בשמחה, עד כאן לשונו: ז' ובספר בן פורת יוסף דף קי"ז ע"ב כתב וזה לשונו, שמעתי פירוש מכה אשר לא כתובה בתורה, שיכה בשבט פיו בלי לבוש, ועל פי

משל וכו' עד כאן לשונו, ועיין לעיל פרשת נשא אות ח' ושם בהגה ד':

ח' ובספר תשואות חן בליקוטים ד"ה מכה אשר לא כתובה וזה לשונו, על פי דברי הבעל שם טוב שירידת המדרגה הוא בבחינת מיתה אצל הצדיקים וכו':

שימצא בכל פעם חסרון מבתחלה, מה שאין כן חסרון בה, אפשר הדבר יסובר בדעתו שעובד ע שעובד כראוי ונכון, ה באמת, רק כולו מווייף מוצא חסרון בעבד

ז' זה כלל גדול שאי א ואם אינו יכול להת לעמוד על מדרגה אחת והיו חייד תלויים לך ב תלויים לך מנגד, רצה תאמין בחייד, רצה לנ לא הגעת אליו, ומי לנ י"ג נהרי אפרסמונא ה: שעדיין לא יצא ידי ח

שמעתי אומרים ב כשנותנים י"א אחר שהוא שוקט על י"ב מרים למטה רק ז' ט

תבא

יביאר על פי משל, שהיו
 בדיו, וציוה להכות להשר
 ה בזה שנלקה דרך כבוד,
 ובוה יובן, דנדוע כי על
 התלמיד חכם, שמצוי בהם
 א פסוקי תורה רק ז) יאמר
 בפסוקי התורה והלכותיו,
 ביתת תלמיד חכם, שיורד
 בתורה ודברי פי חכם חן;
 ת פינחס דף קע"ב ע"א

ההסיד הריב"ש ז"ל, על
 ו תאמין בחיך, כי לעולם
 א איזה פנייה, אפילו דקה
 ואו כשעובד אחר כך את
 יותר ממה שעשה בתחלה,
 כה הפש יותר וימצא עוד
 בך, שהאהבה והיראה הו,
 גדולת הבורא יותר, ויבין
 ייה פנייה דקה יותר, שלא
 ה בזהירות יתירה, שתהיה
 ל ימי חינו, כי על ידי זה

פרשת

בעל שם טוב

תבא שמוג

שימצא בכל פעם חסרון בעבודתו, יהיה נזהר אחר כך שיעשה המצוה בכל פעם יותר בזהירות
 מבתחלה, מה שאין כן אם האדם סובר בדעתו שיוצא ידי חובתו בעבודתו, ושלא נמצא שום
 חסרון בה, אפשר הדבר שאינו עובד כלל עבודת השם יתברך רק שהוא מלא פניות ושטות,
 וסובר בדעתו שעובד עבודה זכה, כי כן דרך היצר הרע, שמסמא את עיני האדם, ומראה לו
 שעובד כראוי ונכון, ובאמת עדיין לא התחיל מימיו לעשות שום דבר מצוה לשמו יתברך
 באמת, רק כולו מזויף מתוכו, והגם שעובד בלי פנייה רק לשמו יתברך, מכל מקום כשאנו
 מוצא חסרון בעבודתו להשם יתברך, אינו יודע להלוך לעבודה יותר גדולה ויתירה:

וזה כלל גדול: שאי אפשר לאדם לעמוד על מדרגה אחת, כי החיות רצוא ושוב (יחזקאל א'),
 ואם אינו יכול להלוך במעלה יתירה, או מוכרח הוא ליפול גם ממדרגה זאת, כי אי אפשר
 לעמוד על מדרגה אחת, רק או שילך למעלה יתירה, או שיפול וירד ממעלה זו, וזהו שאמר
 "והיו חיך תלויים לך מנגד", חיך היינו ט) החיות שלך שהוא היראה והאהבה לו יתברך, יהיו
 תלויים לך מנגד, רצה לומר כמו שעדיין לא זכית ולא באת אליו, "ופחדת לילה ויומם ולא
 תאמין בחיך", רצה לומר שלא תאמין לך שיש לך החיות, אלא יהיה בדעתך כל ימיך שעדיין
 לא הגעת אליו, ומי לנו גדול מר' אבהו (תנחומא בראשית סימן א) שאמר לפני מותו כשהראו לו
 "ג נהרי אפרסמונא דכיא", ואני אמרתי לריק יגעתי (ישעיה מ"ט), כי תמיד היה חושב בדעתו
 שעדיין לא יצא ידי חובתו בעבודת השם יתברך מימיו, כי באמת כתיב (איוב ט"ו) הן שמים
 לא זכו בעיניו, ובמלאכיו ישים תהלה:
 [אמתחת בנימין קהלת בפסוק טוב ילד מסכן]

י. שמעתי אומרים בשם הוותיק הישיש איש אלהים הריב"ש ז"ל משל, שהיין מתחלה
 כשנותנים השמרים בתוכו להחמיצו, הוא עב, כי עולה בתוכו החרצנים והוגין,
 ולאחר שהוא שוקט על שמריו ומסנן להיין בצלוחית אחר, ושוהה שם כמה ימים, נופלים עוד
 שמרים למטה רק י) שהם דקים ופחותים מהראשונים, וכשיסננו אותו עוד פעם אחרת לצלוחית

מקור מים חיים

ט) ושמ בפסוק וזרח השמש כתב וזה לשונו, שמעתי אומרים בשם הוותיק ריב"ש ז"ל,
 והיו חיך, היינו החיות שהוא היראה והאהבה מה
 שצריך לו לעבודתו, רק שיהיו תלויים לך מנגד,
 כאילו עדיין לא השגת אותה כראוי, ופחדת לילה
 ויומם ולא תאמין בחיך, רצה לומר שיהיה דומה לך

בכל שעה כאילו הוא מנגדך, ואין לך עדיין אותה
 החיות, וזהו ברכה גדולה, שעל ידי זה יתאוה בכל
 פעם ליותר אהבה ויראה, ולשלמות יתירה, עד כאן
 לשונו:
 י) ובספר שפתי צדיקים פרשת לך כתב וזה לשונו,
 שמעתי בשם הרב המגיד מקאזניץ זכותו

זכר, ועיין לעיל פרשת נשא אות
 יכם בהגה ד':

ז חן בליקוטים ד"ה מכה אשר
 זכה וזה לשונו, על פי דברי
 דת המדרגה הוא בכחזית מיתה
 הצדיקים וכו':

ר' שלום נח פרומסקי ל"ע (האגודה אסכולית)

נתיבי חינוך / החינוך הישיבתי

נט

16

שיבתי

ים שנות גלות בארצות ציון תאיר.

קלט הקולטים כל יהודי נך במסגרת מאמרנו על ר זמן החינוך הוא בגיל זקין לא יסיר ממנו, נדבר בחרות מבחר שנותיו של יב כבר לחנך את עצמו, ילאיים בתורה בעבודה במעלות התורה, להיות ושגשוג של ימי הבחרות, קופה הזאת עליו לקבל תח לפניו אופקים רחבים לקבל חינוך זה הוא אך ית של הישיבה עם כח ות הגבוהות.

ה בחיים לקנות בה את מסוכנת והסוערת ביותר זכבירים מסתער לכבוש בעצות ותחבולות איך למחברו יצרו גדול ממנו, דים יותר גדולים להפילו זת התקופה בג' חזיתות. ת, שברובם הם שייכים העין רואה והלב חומד את אכילה תאות ממון ות, האוכלים מתוכו כל

חלק טוב ומבלבלים מחו ולבו מתורה ועבודה. (ב) למעלה מזה, מעצת היצר להכניס את הצעיר לתסביכים קשים ודמיונות, שאם יצרו מתגבר ומתחזק בחזית אחת יודע לכה"פ איפא להלחם, מה שאין כן בחזית הסיבוכים המורכבת מהרבה ענינים גם יחד. והבחור הצעיר אינו מוצא לו את הדרך והמוצא ממצבו המסובך, שכאלו כל היצרים האפלים והסיבוכים הנפשיים התאחדו להורידו שחת, וא"י לשית עצות בנפשו, עד כי יפול הנופל ליאוש ומתדרדר ויורד ר"ל. (ג) והגרוע מכל היא מחלת האדישות ואי-איכפתיות, חוסר אחריות על עצמו וחוסר תביעת הנפש ויסורי המצפון, אשר הקב"ה בראם באדם ככה נגדי לכחות הרע שיצר לב האדם רע מנעוריו, שע"י שכואב לו ויש בו יסורי מצפון נמנע מעשות רע, וע"י שאיכפת לו ויש לו תביעת הנפש להיות עולה ומתעלה זה תובע אותו לעשה טוב בתורה ויר"ש וכו'. וכאשר הוא חולה במחלה האיומה הזאת מצבו קשה ביותר, כמאמר מרן הרה"ק מקוברין זי"ע שהגרוע ביותר הוא כשהאדם משלים עם המציאות, והיינו מחלת האדישות. וכתוצאה מכל החזיתות האלו, הרי החיצים ביד גבור כן בני הנעורים (תהלים קכז), היינו החיצים שנתן הקב"ה לבני הנעורים בראשית דרכם בחיים לכבוש עולם ומלואו, והם מדת התשוקה הרגש ולהט הנפש ורתיחת הדם לתורה ועבודת ה', וכאשר נהפכת הקערה על פי' בהשתלטות היצר, החצים האלו המה מהרסים עולמות, וכדוגמת היורה חץ בקנה הפוך שהחץ נכנס בו.

במצב זה שהאדם עורנו צעיר ובלי נסיון מלחמה, דומה הוא לנאמר בריש הבריאה והארץ היתה תהו ובהו וחשך וגו', שהתרופה אחת היא ויאמר א' יהי אור. האור הזה כידוע לא היה אור גשמי כדוגמת אור השמש אלא אור אלקות המאיר לארץ ולדרים, ועליו אחז"ל שנגנז מפני הרשעים שאינם ראויים להשתמש בו, וגנזו לעמלי תורה כמו"ד במדרש תנחומא פ' נח, שדורש הפסוק (ישעי' ט) העם ההולכים בחשך ראו אור גדול על עמלי תורה שבע"פ, שעמלים עלי' ביום ובלילה ומבזים ומנבלים עצמם עליה, הם הזוכים לאור הגנוז שנברא ביום הראשון. לתהו ובהו וחשך אין תרופה רק אור אלקות

more of implications at fantasy

the worst of all spiritual ailments is

קט

בשלח

בפידים, שאמר היש ה' בקרבנו, אמר להם זכור את אשר עשה לך עמלק". (תחומא, פירשת זכור)

במשמע, שכל עיקר המצוה של זכירת מעשה עמלק היא לזכור חטאינו שלנו אשר הביאו עלינו את עמלק, אלא שמשום צערם וכבודם של ישראל, נמנע מלהזכיר חטאיהם, ותלה הזכירה במעשה עמלק.

חז"ל אמרו (ברכות ט) כי כששלח ה' את משה למצרים, אמר לו: "לך אמור להם לישראל אני הייתי עמכם בשעבוד זה, ואני אהיה עמכם בשעבוד מלכותי. אמר לפניו, רבונו של עולם, די לצרה בשעתה. אמר לו הקב"ה, לך אמור להם אהיה שלחני אליכם". ופירש רש"י שמשם אמר "די לצרה שיתאוננו בה בשעה שתבוא עליהם, למה תדאיבם עכשיו בבשורה רעה". ולכאורה מה הועיל שהסכים עמו הקב"ה וציוה לומר אך "אהיה שלחני", הלוא בסופו של דבר כשיקבלו את התורה יקראו בה גם את הבשורה "אהיה אשר אהיה", על כל משמעותה המדאגה? על כרחך, שאינו דומה ידיעה המתקבלת מתוך קריאה בספר, לדיבור הנמסר באופן ישיר מפי ה', ומטיל את רישומו הקשה על שומעיו.

אף כאן ביקש הקב"ה ממש, להודיע לישראל כי גם אחר החיוב למחות זכר עמלק, סופו שלא יצליחו בכך, ורק הוא עצמו ימחהו לעתיד לבוא - "כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים". אמנם, כיון שלא רצה לצערם יתר על המידה, בשמעם כי לא יצליחו לקיים מחיית עמלק, והגלות התלויה במחיית עמלק תארך עוד בשל כך, לפיכך ציוה לכתוב הדברים עלי ספר, למען ילמדו עליהם מתוך הכתב, ואילו בעל-פה יאמרו רק "באזני יהושע". שכן רק כך יגיעו אל ידיעת הדברים במיעוט צער ועגמות נפש.

דבי משה מרדכי אפשיין

כי יד על כס ייח מלחמה לה' בעמלק (י"ז, טו)

"נשבע ה' שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שמחה שמו של עמלק". (רש"י)

בשיחת התעוררות שנשא הג"ר ברוך בער בקמניץ, קודם התקיעות של ראש השנה תרצ"ט. אמר ביאור בפסוק שבתהלים, הנאמר בשיד

משלחן גבוה

קח

אלא שביקשה ללמדנו בזה גם על העתיד להיות בכל דור ודור, "כאשר ירים משה את ידו", היינו, אם מחזקים ונושאים את התורה אל על, אזי "וגבר ישראל", ואילו "כאשר יניח ידו וגבר עמלק".

מפי החפץ חיים

וְהָיָה כְּאִשֶּׁר יָרִים מִשֵּׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר יִנִּיחַ יָדוֹ וְגָבַר עַמְלֵק (י"ז, ט"ו)

לא נאמר "כאשר ישפיל" ידו, אלא "כאשר יניח".

בשביל שהאדם יגבר ויצליח, צריך הוא לאזור מתניו ולהתאמץ בכל כחו. אך כדי שיכשל ויפול, די אם יניח ידו. אם רק ימנע עצמו מלהתחזק ולהתאמץ, אף שאיננו שואף לירידה ונפילה, ממלא הוא נופל.

בשם רבי זלמן סנדר כהנא שפירא
(See also a True First Page in the name of P. Yeshiva: Yeshiva Hebron, etc.)

כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע (י"ז, יד) אחר שיכתוב מצות מחיית עמלק בספר, מה צריך עוד שישים באזני יהושע, הלא מתוך ספר התורה כבר ילמד זאת?

ברם, מצינו שכששלח דוד את יואב בן צרויה להכרית את עמלק, הרג זה רק את הזכרים ולא את הנקבות, בטענה כי רבו למדו "את זכר עמלק" זכר בקמץ, למעט נקבות. ומשום שבספר התורה לא נכתבו הנקודות ובקל אפשר לטעות, טעה גם הוא.

לכן אחר שציוה את משה לכתוב זאת בספר, הוסיף הקב"ה, "ושים באזני יהושע", גלה אזנו ולמדוהו הניקוד הנכון ל"זכר עמלק", לבל ישגה להרוג את הזכרים בלבד.

בשם רבי חיים מוולוז'ין
(סערת אליהו מר"א בן הגר"א)

כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע (י"ז, יד)

"כל זמן שדקב"ה מבקש להוכיח חטאין של ישראל שחטאו

ר' (גמלי) צבי יהודה בראון (1932) מוסד תל אביב

שלא

אונקלוס

תמן: לא וקרא יעקב שמא דאתרא פניאל ארי חזיתי מלאכא דיי אפין באפין ואשתזיבת נפשי: לב ודנח ליה שמשא פד עבר ית פנואל והוא ממלע על ירכיה: לג על כן לא אכלין בני ישראל ית גידא דנשיא די על פתי ירכא עד יומא הדין ארי קריב בפתח ירכא דיעקב בגידא דנשיא: א וזקף יעקב עינוהי וחוא והא עשו אתי ועמיה ארבע מאה גברא ופליג ית בניא על לאה ועל רחל ועל תרתין לחינתא: ב ושוי ית לחינתא וית בניהן קדמיתא וית לאה ובנהא בתראין וית רחל וית יוסף בתראין: ג והוא עבר קדמיהון וסגיד על ארעא שבע זמנין עד מקרביה לות אחוהי: ד ורהט עשו לקדמותיה וגפפיה וגפל על צואריה ונשקיה ובכו:

רש"י

היה זולע כשורחה השמש: (לג) גיד הנשה. ולמה נקרא שמו גיד הנשה לפי שגשה ממקומו ועלה והוא לשון קפיחה וכן נשתה גבורתם (ירמיה נ"א) וכן כי נשני אלהים את כל עמלי (לקמן מ"א): לג (ב) ואת לאה וידידה אחרונים. אחרון אחרון חניני: (ג) עבר לפניהם. אמר אם יצא אותו רשע להלחם ילחם כי מחילה: (ד) ויחבקוהו. נתגלגלו רחמי כשראה משחוחה כל השתחוואות הללו: וישקוהו. נקוד עליו ויש חולקין בדבר הזה בצרימת דספרי יש שדרשו נקודה זו לומר שלא נשקו בכל לבו. א"ר שמעון בן יוחאי הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב אלא שנכמרו

העמק דבר

מרחוק, מ"מ שוב בטח לבו ממשעה המלאך שלא יכה לשחת מאומה, אך סימני הכנעה ראה יפה שעליו לעשות, כי עוד אפשר שיכה עשו הכאה קלה כמו שנקע ירך יעקב ע"י המלאך, על כן עשה פעולה זו: ועל שתי השפחות. כבר ביארנו [ל"ב כ"ג] דמשה כתיב כאן השפחות, דכונן להעמידן ראשונה שנוחות לקבל הכאה אם תהיה: (ב) ואת לאה וידידה. ולא כתיב את ידיה כמו בזולן, משום שהיה חסר דינה כדאי במדרש: (ג) וישתחוו ארצה וגו' עד אחיו. אל אחיו מיצעי כמו ויגש יעקב אל יחזק, אלא האי עד ולא עד בכלל, כמו מראשו ועד רגליו, וכדאי בערכין ד"ח ב' שהוא אינו בכלל, ולא הגיעו עוד אליו ממש, מש"ה וירך עשו לקראתו: (ד) ויחבקוהו. וישקוהו. ולא כתיב ויחבק לו וישק לו, היינו משום שלא מלא יעקב לב לחבק ולנשק לעשו אדוני, ועי' מש"כ לעיל כ"ט י"ג וכ"ז כ"ו. וכ"ה בספר שמואל א' י' ויקח שמואל את פך השמן וינזק על ראשו וישקהו, והוא נשיקה של גדולה, כדאיתא בתנחומא פ' שמות, מש"ה לא נשק שאלו את שמואל: ויבכו. שניהם בכו, בא ללמד שגם יעקב נתעורר עליו לשעה זו אהבה

וא"כ לא נתגבר המלאך כלל, אבל עתה סר הכאב והוא נלע על ירכו, הבין כי גם המלאך נתגבר עליו מעט, וא"כ נתגברו שניהם, על כן קרא פנואל מלשון רבים. וצא ללמדנו איך להתנהג עם מתקוממיו שלא להתחר עמהם ציותר, וכאשר יסור הפחד ראוי להניח את הרודף לילך לדרכו, וצא האות על זה: (לג) ע"ב בן וגו'. לזכור לדורות מה שאירע לאבינו יעקב: ובי נגע בכף ירך. ראש האבר המתנענע בהילוך האדם, לזה בא הסיומן זו. ועוד בגיד הנשה. שלא יהא אדם קשה כגיד, וכדאיתא במסכת תענית פ"ג [כ' א'] לעולם יהא אדם רך כקנה ולא יהא קשה כארו. ונמצא נעגש יעקב על שני דברים, א' על שנוי מנהגו, מש"ה כתיב כי נגע בכף ירך יעקב, ב' על שהתקשה ציותר, כדכתיב [משלי כ"ח י"ד] ומקשה לבו יפול צרעה, מש"ה כתיב בגיד הנשה: ל"ג (א) ועמו ארבע מאות איש. הודיע הכתוב כי עוד היה רחוק ממנו במרחק שלא היה מכירו, אלא משום שראה איש מרחוק וממנה של ד' מאות איש עמו, הבין שהוא עשו: ויחזין. ולא תזה עוד לחלק ולעשות לשני מחנות כאשר עשה אהמול, ואע"ג שהיה לו עוד פנאי לדבר שהרי ראהו

שם המקום פנים ותנצל ר את פנואל ויאכלו בני יף הירך עד בגיד הנשה: שו פא ועמו יים על-לאה וישם את-לאה וילדיה יים: ג והוא שבע פעמים אתו ויחבקוהו על וישקהו ויבכו:

גיד הנשה. חולין נא. אשר על: (ג) והוא עבר. פסוקים ז: קיט:

משם נדקה ומרפא כנפיה יכרה לזרוח בשנילו: ויזרח זהו פשוטו: והוא צולע.

כאז המכה כפרש"י, אבל אז שאל, כאשר ראה כי והוא עד כה היה קצור שזולע מחמת יעמוד על רגליו כמו שהיה,

צד

תפארת

לשבת שובה

שלמה

תפארת

הי בשביל בני"י שלמטה. והמלאכים יש להם עלי' ע"י המעש"ט של בני"י כמ"ש והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו. וז"ש ג"כ (ישעיהו נה, ט) כי כאשר גבהו שמים מארץ כן גבהו דרכי מדרכיכם. פי' הגבהות שלי הוא מדרכיכם. וא"כ בשעה שהאדם הולך לעשות מצוה צריך להתחזק מאד לעשותו בשמחה ולא יסתכל על השפלות שלו. כמ"ש (פסחים סד, ב) אין מעבירין על המצות. שאין להזכיר העבירות בשעת עשיית המצוה. עשה דוחה ל"ת. ועת לכל חפץ (קהלת ג, א) לשוב בתשובה שלימה ולתקן אשר פגם אך לא עתה בשעת עשיית המצוה:

כי תשמע בקול ד' אלהיך לשמור מצותיו וחקותיו (נצבים, דברים ל, י) הכתובה בספר התורה הזה כי תשוב אל ד' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך. הנ"ל באריכות לשון הכתוב הזה. דהנה השמירה למדת היסוד ולהסיר כל המחשבות זרות הוא התיקון לחשוב במסירת נפש ושיהי' האדם מוכן לקדוש השם. ובוהו יסתלקו כל המחשבות זרות של ישראל. וכמו שמצינו זה בר' עקיבא כבר עלה במחשבה לפני שעליית מחשבתו הי' ע"י שהי' במס"נ כל ימיו כמו שאמר (ברכות סא, ב) כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה. וכן בפנחס שמסר נפשו במעשה זמרי נאמר לו (במדבר כה, יב) הנני נותן לו את בריתי שלום הוא שמירת הברית כנ"ל. וכן בשבת אומרים וינוחו בו כל ישראל מקדשי שמך. כי עיקר הנייחא של שבת הוא לשמירת הברית כמו שמבואר בזוהר חדש (בשלח טז) שכל שבת הוא תיקון על מכירת יוסף. וזהו (ישעיהו נו, ב) שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע. יד"ו הוא יו"ד שבברית כידוע. בחי' כל הוא סוד יסוד"י כל מקדש שביעי. וזהו מעשות כל רע שלא יפגום חי"ו בחי' הכל לרע חלילה. וזהו (שמות לא, טז) ושמרו בני"י את השבת לעשות את השבת לדורותם דור הוא ג"כ כינוי ליסוד (שם ג, טו) זה זכר"י לדו"ר דו"ר והכל הוא ע"י מקדשי שמך שמוסרים את נפשם על קדוש השם בזה יש להם השבת כנכון וזהו מקדש השבת כנ"ל. והנה כן בק"ש שהוא קבלת עומ"ש ומס"נ אומרים בה

פרשת ציצית שהיא מרכבה ליסוד כמבו' בסידור האר"י ז"ל כי זה תלוי בזה כנ"ל. וזהו (נחמיה ט, יח) אשר בחרת באברם והוצאתו מאור כשדים ושמת שמו אברהם וזכרת עמו הברית. וז"ש כאן כי תשמע בקול ד' לשמור מצותיו כו' פי' תשמע היינו להיות בחי' ק"ש שמע ישראל ומס"נ של אחד. בספר התורה הזה. הנה בחי' ס"ת הוא-מדת יסוד אבא כמבואר בס' מאורי אור אות סמ"ך. ולזה אמר הכתוב כי תשמע ותרצה לזכות לבחי' יסוד שהוא ספר התורה הזה זה יהי' כי תשוב אל ד' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך (ברכות נד, א) אפי' הוא נוטל את נפשך ע"י מס"נ תזכה לשמירת הברית מדת היסוד כנ"ל. וכן ע"י מס"נ הנה זוכה שכל המצות שעושה הם כתובים בתורה. וזהו כי תשמע בבחי' מס"נ של שמע ישראל אם תכוין לשמור כל מצותיו כמו שאומרים אשר קדשנו במצותיו ושרש קדושה היא מס"נ אז תזכה שכל מצותיו וחקותיו הוא הכתובה בספר התורה הזה ומסיים הכ' בכל לבבך ובכל נפשך שיהיו כוונתם במס"נ בכל נפשך אזי יהיו כולם כתובים בתורה כמ"ש (דברים יז, יט) וקרא בו כל ימי חייו ותן חלקנו בתורתך כו': (מכ"ק)

והי' כי יבאו צליך כו' והשבות אל לבבך וכו' (דברים ל, א) ומסיים (שם ל, י) כי תשמע בקול ד' אלהיך כו' (שם) כי תשוב אל ד' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך. הנה כפי' הזאת נמצא כפולות הדברים בעניני התשובה. בא להורות לנו דרך התשובה הנכונה, כי בכל עת שהאדם הולך במדרגה היותר גבוה צריך להוסיף בתשובה על יום אתמול שלא הגיע למעלה זו. וז"פ (איכה ה, כא) השיבנו ד' אליך ונשובה. פי' כאשר נתחיל לשוב בתשובה, ונשובה עוד בכל פעם יותר. וז"ש (שיר השירים ז, א) שובי שובי השולמית. בכל פעם תשוב בתשובה על התשובה של יום אתמול, תשוב היום במדרגה יתירה כנ"ל. וזה ג"כ מצינו אצל המלאכים כפי' וישלח כתיב (בראשית לב, ו) וישובו המלאכים אל יעקב ויאמרו באנו אל אחיך אל עשו. פי' וישובו לשון תשובה כאשר חזרו אל יעקב מחמת שהיו אצל עשו היו באים מעט בבחי'

הגשמיות לפי ערך קדו' שפיר ניהא גרסת הטור כולם טהורים. שגם אצל טהרה כמבואר בספרים כ' בנהר דינור מקול הכרות החוטא אשר פגם. ומכ"כ בקדושה יתירה צריך לש' הגיע למדריגה זו. וז"פ ה' הזה יכפר עליכם כו' ל' מיבעיא שאתם צריכין ל' כפרת עוונות. אך גם זאת גודל קדושת היום כי נודו לגשת לפני ד'. תטהרו את בתשובה שלימה ביתר ש' להשיג גודל קדושת היום ג"כ ניהא כפי' התשובה פעמים לשון התשובה כי פעם שהאדם משיג יוח' האתמול. ולזה מסיים ה' אלהיך. אם תרצה להשי' במתן תורה כי תשוב בכל מוכרח להתאמץ עוד בו לבבך ובכל נפשך:

והי' כי תבוא אל הארץ ולקחת מראשית ה' תבוא, דברים כו, א-ב). פר' בביכורים עד שכבשו א' לרמו בזה על ענין התשוב' הרוצה לשוב אל ד' צריך הראשונים ולבטל מכל והארציות ולכבוש אותם אל ד' לכל יהי' (תענית ג' חלילה. והנה כן אמרו התשובה קדמה לעולם ר' א"ע מן העולם כי נוח ל חטאותיו ובוהו ישוב אז לבריאת עולם כנ"ל. וזה הארץ. והי' לשון שבו כאשר תבא למעלה זו ו

Double
sided
page

Double
sided
page

ע בלב כסיל. ויגיעכם וגו'
 ד יגיעה שהיה הכל מוכן
 בין אילן היה והיה גדל
 וזה לעתיד כמו שאמרו
 לקול נתקלל בזעת אפך
 ד יגע אדם הראשון עד
 כמו שאמרו (ברכות) ומי
 י שבעל פה שבא ביגיעה
 יעב תענוג וכמו שאמרו
 שבעל זה היה הכפייית הר
 גם קבלו מאהבה ואמרו
 על מיגיעה בעולם הזה
 ד אחרים כר' שמעון בן
 דרין הימנו עול דרך ארץ
 י שבעל פה שהוא בא
 י יבא דאורייתא דבעל
 יע ואינו שבע רק אומות
 ים ויגיעכם שאתם יגיעים
 שמקיים מצות של מקום
 בדך וגו' ואכלת ושבעת.
 ת העולם שבעים וזה בלא
 הינה של תורה שאם היו
 ל פה לא היה נצרך יגיעה
 של מקום כר' שמעון בר
 ד בארץ מלאכתו נעשית
 ימים ורעו צאנכם ואין
 היה קודם הקלקול וכמו
 ה ארץ ישראל שתוציא
 ו יסחיגעה בתורה שבעל
 י הרע וממילא ניצול גם
 י זה בזה שעל ידי שיש
 אל נמצא מקליפתם יש
 הבע חס ושלוש מיגיעת
 ליו עול תורה שבעל פה
 י ושעבוד מלכות ואין
 לאכתו נעשית על ידי

אחרים. ובפסיקתא מביא גם סיום הפסוק ודעת
 מחרוץ נבחר והוא על פי מה שנאמר ובדעת
 חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים נעים רומז
 ללולב כמו שנאמר נעימות בימינך נצה ונדרש
 (מ"ד אמור שם) על הלולב מאן נצה מאן דנקט
 באיין בידיה. וזה שייכות הפסוק ודעת מחרוץ
 נבחר להפסוק ולקחתם לכם ביום הראשון. ומי
 שזוכה לדעת זוכה להברכות חיי בני ומוזני
 שתלוי במזל עתיקא קדישא (ונתבאר מא"ג) והוא
 מחרוץ נבחר וזה מרמז על תורה שבעל פה שהוא
 מטלא דעתיקא תול כטל אמרתי להחיות בו
 המתים והוא טל תורה מחייהו שבסוף כתובות
 ודעת פנימיות מכתר עליון והוא שער הנ' שנגלה
 לר' עקיבא וחביריו:

[כו] בתיקונים (תיקון כ"א מ"א ע"ב)
 דשכינתא אתקריאת מ"ע
 מסטרא דימינא ומצות לא תעשה מסטרא
 דשמאלא ותורה אתקריאת מסטרא דעמודא
 דאמצעותא והאבות אברהם ויצחק אברהם מדתו
 האהבה כמו שנאמר אברהם אוהבי ומצד האהבה
 בא הוריות במצות עשה וכמו שאמרו בירושלמי
 (פ' הרואה) דע שאתה אוהב ואין אוהב שונא.
 וזריות הוא במצות עשה כמו שכתב (רש"י לרי"ף
 ע"ז כ'): וזה שאמרו בגמרא (חולין ט"ו.) קרא
 זריותיה דאברהם קמ"ל. ומדת יצחק פחד יצחק
 ומצד היראה בא הזריות במצות לא תעשה וכמו
 שאמרו ירושלמי (שם) דע שאתה ירא ואין ירא
 בועט ומדת הזירות שהוא במצות לא תעשה כמו
 שכתב רש"י (שם) וזה הכל מצד מדת מלכות
 וכמו שנאמר אם אדונים אני איה מוראי והעבד
 מחויב לעשות מצות אדונו ושלא לעשות דבר
 נגד רצונו. ויעקב אבינו ע"ה כתיב תתן אמת
 ליעקב אמת זו תורה כמו שאמרו (ברכות ה'): והוא
 אילנא דחיי עץ החיים. ואת ו"ו דאיקרי אות אמת
 זוהר ח"ג ר"פ ויקרא) וכן כתב בזוהר הקדוש (ח"ג

קכ"ד רע"ב) התורה והמצוה דאינון בן ובת.
 ובגמרא (סוטה כ"א.) נמשלה התורה באור ומצוה
 בנר מה נר מאיר לפי שעה אף מצוה מאירה לפי
 שעה ומה אור מאיר לעולם אף תורה מאירה
 לעולם. וכן מאברהם אבינו ויצחק אבינו ע"ה
 יצא פסולת עוד לחלקם המצות עשה ומצות לא
 תעשה שהוא רק מאיר לפי שעה מה שאין כן
 יעקב אבינו מטתו שלימה שכל שהוא מזרעו לא
 יוכל לעקור שם ישראל ממנו כמו שאמרו
 (סנהדרין מ"ד.) אף על פי שחטא ישראל הוא. וזכה
 להיות מרכבה לשם הוי"ה. אמת זו תורה וכתוב
 שפת אמת תכון לעד וכולל קדושת אברהם
 ויצחק כללא דאבהן מצות עשה ומצות לא תעשה
 ימינא ושמאלא. וזה הענין לחג הסוכות נגד
 יעקב אבינו ע"ה שהוא מצוה שמקיימין כל ז'
 ימים. ואף שיש מצות שבת שהוא גם כן כל היום
 אבל אינו רק יום אחד מעת לעת; גם אינו בקום
 ועשה רק בשמירה בשב ואל תעשה, רק מכל
 מקום כיון שהוא רגיל במלאכה כל השבוע
 ושובת הוי כבא לידו דבר עבירה וניצול הימנה
 שמעלה עליו הכתוב כאלו עושה מצוה כמו
 שאמרו (קידושין ל"ט:.) מה שאין כן מצות סוכה ז'
 ימים מעת לעת ומצות עשה בקום ועשה. ואף
 דלכאורה כל ז' הימים מקיים המצוה רק בשב
 ואל תעשה כיון שנכנס לסוכה ולא יצא הימנה.
 אך איתא בגמרא (סוכה ב.) בסוכות תשבנו שבעת
 ימים אמרה תורה כל שבעת הימים צא מדירת
 קבע ושב בדירת ארעי-וקשה שהוא מיותר מה
 שאמר "כל שבעת הימים" שהרי אמר "תשבנו שבעת
 הימים" גם מה שאמר "צא מדירת קבע" הוא מיותר?
 והוה לו לומר אמרה תורה שב בדירת ארעי עד
 כ' כו? אך המכוון בזה שמצות סוכה כל ז' הימים
 שבכל רגע ורגע צריך להיות הולך במדרגה
 למדרגה להיות יוצא מדירת קבע-שיכיר שכל
 עולם הוה הוא רק דירת ארעי. ועל דרך מה
 שאמרו בגמרא (מ"ק ט'): ליחרב ביתך וליתוב

אושפיזך דהאי עלמא אושפיזך כו' והוא כיוצא מביתו בכל רגע ורגע ומקיים מצות עשה בקום ועשה ובשב ואל תעשה שאינו יוצא. וחג הסוכות הוא מסטרא דעמודא דאמצעותא ההתחדשות בדברי תורה עד שזוכה אחר כך בשמיני לנביעו דאורייתא כמו שאמר (תיקון י"ג) ונתבאר כמה פעמים. ומשום הכי מצות סוכה הוזכר ביעקב וכמו שנאמר ויעקב נסע סוכתה וכמו שאמר בזוהר הקדוש (ח"א קע"ב ע"ב וח"ג ק' ע"ב) ובתשרי נגאלין והוא שפת אמת תכון לעד. ובזוהר הקדוש (ח"ב קס"ו ע"א) איתא דנר הוא רק פתילה

ושמן בלא אור ותורה אור השלהבת. ולכאורה סותר להגמרא ואמרנו שבכל מצוה יש תורה אור שהוא המכוון של המצוה לקיים מצות הבורא והקדושה מהמצוה שמברכין על זה אשר קדשנו במצותיו וצונו זהו התורה אור שמאיר לפי שעה ותורה בעצמו גם כן מצות עשה כלל רמ"ח מצות עשה והוא רק נר ופתילה בלא אור והמכוון ממצות עשה של תורה הוא התורה אור. וההבדל שאור מצוה התורה מהמצוה אינו מאיר רק לפי שעה והתורה אור ממצות עשה של תורה מאיר לעולם ונתבאר כמה פעמים (וחסר הסיום):

להושענא רבה

[כז] הנה בכל האושפיזין קדישין מצינו שעשו משתה וסעודה בעת שנתבררו בשלימות בחינתם באברהם מצינו ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל וגו' וביצחק ועשה לי מטעמים ואוכל מכל. וביעקב ויזבח יעקב זבח בהר הכל כמו שדברנו בימים הקודמים. וגם ביוסף מצינו וטבוח טבח והכין ואמרו ז"ל (ב"ר פצ"ב) שהיה סעודת שבת. ובמשה רבינו ע"ה לא מצינו שעשה סעודה מפני שעיקר ענינו היה רק בגבהי מרומים ומסולק מעניני עולם הזה רק לתורה מן השמים ובאהרן הכהן מצינו ויבא אהרן לאכל לחם גו' לפני אלהים כי זה היה כל עניניו כמו שנאמר בו לחם אלהיו יאכל. וזולת בדוד המלך ע"ה לא מצינו שעשה משתה וסעודה רק אדרבה מצינו שכל ימיו היה שרוי בתענית כדאיתא במדרש (ילקוט דה"א כ"ב) על פסוק והנה בעניי הכינותי שבעד כל תענית הקדיש דמי הסעודה לבית המקדש. וגם על פסוק ולבי חלל בקרבי שהרגו בתענית, והיינו כי כל הששה מדות המה בחינת משפיעים ויש להם

הארה ובחינת דוד המלך ע"ה הוא נגד בחינת מלכות דלית ליה מגרמיה כלום רק מה שמשפיעים בו המדות. והוא כמו קדושת יום השבת נגד ששת ימי המעשה שברכאין דכולהון ביה. ועבור זה בכל ימי הסוכות עושין הנענועים בלולב להמשיך האור הפנימי וגם עושין הקפה עם הלולב כדי להמשיך האור מקיף בכל יום פעם אחת לפי בחינת דיליה וזולת ביום השביעי עושין ז' הקפות כדי להמשיך מכל המקיפים לבחינת מלכות. ובכל יום אומרים הושענא אחת לפי בחינת דיליה, היינו למען אמיתך היא בחינת אברהם שהוא הכיר גדולתו של הקדוש ברוך הוא כמו שנפרטו בהושענא זו כל התוארים ושכחי השם יתברך ואבן שתיה הוא נגד בחינת יצחק שהוא הכיר את קדושת מקום המקדש כאמרם ז"ל (ובחים ס"ג.) שבנו את המזבח במקום שהכירו אפרו של יצחק וכן נאמר אחר העקידה אשר יאמר היום בהר ה' יראה. ואום אני חומה המדבר בקדושת אומה ישראלית הוא בחינת יעקב שממנו נשתלשל קדושת ישראל. ואדון המושיע

וגו' הוא נגד בחינת כו' זאת לנגד עיניו שמוס ובהמה בשר רוח ונס הכהן שזהו היה בחי' היינו דייקא שבכל נמצא בהם השראת ק ע"ה הוא שושבינא הקדושה הוא ברוב ה עולם הזה כנ"ל. ואה כמו שנאמר ויכלכל הברכה בכל הנמצא בחינת דוד המלך ע"ה רק הוא תולה בזכו שנוכר שם גם כן לב בחינת כנסת ישראל עם כל זה בפעם אתה שנאמר בו וישאל די דייקא אחר שקיבל יראים לומר לו כמו ש אמנם לפי בחינתו די נודע לו שנגבה ענינו לברך וכו' כשם שכלו אצלו היה השלימו שנתייסר בעולם הזה לדוד בברחו וגו'. וגם תלויה הכוני בה כי שנטבע בקליפה מפני דייקא בירר את נפשו אשר שלט אדם בא דברנו מזה שמספר ד ימים בשנה, היינו ה ותג השבועות וראש השמיני של חג והיום והוא כענין קדושת המעשה וכמו כן ה שבתן והוא השבת ה